

Скрильник А. С.,
доцент кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу
Скрильник О. О.,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування і права,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

ІНКЛЮЗИВНІ ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ЧЕРЕЗ ПІДПРИЄМНИЦТВО

В умовах тривалої військової агресії проти України та масштабної мобілізації суспільства питання соціальної адаптації демобілізованих військовослужбовців набуває надзвичайної гостроти. Демобілізовані особи потребують ефективних механізмів повернення до економічного життя, серед яких ключову роль відіграє формування підприємницьких компетентностей. Опанування навичок самозайнятості і створення власних бізнес-проектів виступає важливим чинником забезпечення їхньої фінансової незалежності, психологічної реабілітації та активної участі у відновленні економіки. Водночас традиційні освітні моделі виявляються недостатньо гнучкими для цієї цільової групи, що обумовлює необхідність створення спеціалізованих освітніх платформ, адаптованих до інклюзивного підходу та потреб постконфліктного суспільства.

Після 2022 року українське суспільство опинилося перед масштабним і багатогранним викликом – повномасштабною соціально-економічною реінтеграцією сотень тисяч військовослужбовців, які повертаються з фронту до цивільного життя. За офіційними оцінками Міністерства у справах ветеранів України, кількість демобілізованих осіб досягла понад 1,2 мільйона, і з них щонайменше 40% становлять особи працездатного віку [1]. Це вимагає від держави, системи освіти, бізнес-середовища і місцевих громад комплексного переосмислення підходів до підтримки ветеранів не лише в соціальній, а й у професійно-економічній площині.

Однією з ключових проблем, яку фіксують як державні структури, так і незалежні дослідники, є обмежений доступ демобілізованих до сучасних форм навчання та підвищення кваліфікації. Дослідження ГО «Центр зайнятості вільних людей» [2] засвідчило, що лише 18% ветеранів мали реальну можливість долучитися до якісних програм професійної перепідготовки, тоді як понад 52% респондентів виразили готовність навчатися та започаткувати власну справу. Проблема полягає не тільки у відсутності достатньої кількості безкоштовних чи пільгових програм, а й у слабкій адаптації існуючих освітніх моделей до специфіки ветеранів: труднощі з трансформацією військового досвіду у підприємницькі навички, дефіцит індивідуалізованого підходу, брак гнучких навчальних форматів.

У таких умовах освітні платформи нового покоління виступають як системний інструмент реалізації політики інклюзії та постконфліктної реінтеграції. Ці платформи виконують одразу кілька критичних функцій: забезпечують дистанційний або змішаний формат навчання, скорочують бар'єри входу, адаптують навчальний контент під потреби ветеранів, а також поєднують освітні й реабілітаційні компоненти. Серед найбільш відомих прикладів – національні проєкти Prometheus та Diia.Education, що пропонують онлайн-курси з підприємництва, фінансової грамотності, цифрових технологій. У свою чергу, фізичні освітні хаби, такі як Veteran Hub, «Освітній центр захисника» при університетах або регіональні платформи у громадах, забезпечують очні зустрічі, тренінги, менторство та доступ до мікрогрантових програм.

Результати таких ініціатив є показовими. Згідно з аналітикою проєкту Upshift for Veterans (UNICEF) та звітами Diia.Business [4], понад 34% учасників, які завершили навчання у рамках цих програм, зареєстрували власний бізнес або стали самозайнятими упродовж шести місяців [5]. Для порівняння, середній рівень реалізації бізнес-ідей після класичних державних курсів з перепідготовки становить лише близько 8–10%. Цей розрив підтверджує, що інноваційні освітні платформи, побудовані на принципах інклюзії та адаптивності, мають суттєво вищу

результативність і можуть стати основою для формування сталої системи реінтеграції ветеранів в Україні.

Загалом, системне впровадження таких платформ потребує розширеної інституційної підтримки – як з боку держави, так і через публічно-приватні партнерства. Йдеться про інтеграцію платформ у структури закладів вищої освіти, створення єдиної мережі центрів підтримки ветеранського підприємництва, цифрову взаємодію між надавачами освітніх послуг, а також відкриття спеціалізованих акселераційних і мікрофінансових програм.

Поява та поступовий розвиток інклюзивних освітніх платформ для демобілізованих осіб справляє відчутний і багатовимірний вплив на різні сфери суспільного життя. З економічної точки зору, такі ініціативи стимулюють розширення можливостей для самозайнятості та мікропідприємництва, що в свою чергу зменшує навантаження на систему соціального захисту та сприяє економічній активності у громадах. У багатьох регіонах саме завдяки залученню ветеранів до підприємницької діяльності створюються нові робочі місця, активізується внутрішній ринок і зростає податкова база на місцевому рівні.

У соціальному вимірі такі платформи сприяють поступовому відновленню довіри демобілізованих громадян до державних інституцій. Коли колишні військові бачать реальну підтримку з боку освітніх, економічних і муніципальних структур, зростає їхня готовність долучатися до громадського життя, брати участь у ініціативах розвитку, реалізовувати лідерський потенціал. Це також знижує ризики соціальної ізоляції, формування тіньових середовищ або відчуження.

На психологічному рівні освітні платформи виконують роль «транзитного простору», в якому ветеран має змогу поступово адаптуватися до нових цивільних реалій. Тут формуються відчуття впевненості, передбачуваності, з'являється мотивація будувати майбутнє на власних умовах. Учасники подібних програм часто зазначають, що завдяки таким освітнім середовищам змогли не лише опанувати нові знання, а й повернути собі відчуття цінності та контролю над життям.

За оцінками міжнародних аналітичних ініціатив, кожна одиниця інвестицій у розвиток таких платформ повертається у більш ніж 3,8 рази через покращення економічного добробуту, зниження витрат на реабілітацію, активізацію підприємництва та зменшення навантаження на соціальні сервіси [3].

Попри очевидну користь та зростаючий попит, процес впровадження інклюзивних освітніх платформ в Україні супроводжується низкою системних викликів. Насамперед, у цій сфері спостерігається відсутність цілісної державної політики, яка б координувала та об'єднувала розрізнені ініціативи національного, регіонального і місцевого рівнів. Багато освітніх програм, спрямованих на підтримку демобілізованих, залишаються фрагментованими, мають обмежене охоплення або функціонують у рамках короткострокових грантів, що не гарантує їхньої стійкості

Список використаних джерел

1. Міністерство у справах ветеранів України. Стратегія розвитку ветеранської політики в Україні на 2023–2027 роки [Електронний ресурс] / Мінветеранів. URL: <https://mva.gov.ua>
2. Центр зайнятості вільних людей. Аналіз потреб ветеранів у сфері професійної адаптації та працевлаштування [Електронний ресурс] / ГО «Центр зайнятості вільних людей». 2023. URL: <https://czvl.org.ua>
3. USAID Ukraine. Investing in Veteran Reintegration: Return on Investment Report [Електронний ресурс] / USAID. 2022. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine>
4. Звіт про результати освітніх програм для ветеранів [Електронний ресурс] / Diia.Business. 2024. URL: <https://business.diia.gov.ua>
5. UNICEF Ukraine. Upshift for Veterans: Підтримка підприємницьких ініціатив серед демобілізованих [Електронний ресурс] / UNICEF. 2023. URL: <https://www.unicef.org/ukraine>

Уложенко В. М.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Успішність тріади «держава – суспільство – людина» забезпечується державною політикою, яка має бути комплексною, результативною та ефективною. Державна політика – це система управлінських цілей, заходів, рішень та порядку їх реалізації відповідними органами публічного управління. Розвиток гендерної політики як окремого напрямку державної політики обумовлений ч. 3 ст. 1 Статуту Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), згідно з якою держави-члени цієї глобальної міжнародної організації зобов'язуються здійснювати міжнародне співробітництво у заохоченні та розвитку поваги до прав та основних свобод людини незалежно від раси, статі, мови та релігії [1].

Гендерна політика – це сукупність теоретичних принципів та практичних заходів, які розробляються й реалізуються державою у сфері взаємовідносин між статевими групами суспільства з метою забезпечення певних можливостей для чоловіків і жінок у використанні економічних та соціально-політичних прав [2, с. 127]. Комплексна та ефективна гендерна політика – це цілеспрямована діяльність державних інституцій із забезпечення та гарантування рівних прав, свобод та можливостей для жінок і чоловіків, утвердження гендерної демократії, формування гендерної культури в суспільстві, захисту від дискримінації за ознакою статі, що є визначальною умовою досягнення гендерної рівності [3, с. 18].

До правових основ формування гендерної політики як одного із напрямків сучасної державної політики України належать Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р., Пекінська декларація, прийнята на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок 15.09.1995 р., Резолюція